

BADIIY ASAR QAHRAMONI NUTQI SOHALARARO TADQIQOT OBYEKTI SIFATIDA (G.J.UELSNING "KORINMAS ODAM" ASARI ASOSIDA)

Asadova Chexrangiz Salim qizi

Samarqand davlat chet tillar instituti o`qituvchisi

Email: dchuomm@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada G.J.Uelsning "Korinmas Odam" asaridagi qahramon nutqi sohalararo tadqiqot obyekti sifatida ko'rib chiqilgan. Nutqni sohalararo tadqiq etish, uning strukturasi, funksiyasi va qahramonning ichki dunyosini tushunishda muhim ahamiyatga ega. Uelsning asarida qahramon nutqi nafaqat ijtimoiy, balki psixologik va falsafiy jihatdan ham o'rganiladi. Asar orqali yozuvchi insonning ichki dunyosini va uning atrofdagi olam bilan o'zaro munosabatini ifodalashda nutqning rolini ko'rsatadi. Maqola, shuningdek, nutqning badiiy asar ichida qanday qilib badiiy tasvir va hikoya qilish vositasi sifatida ishlatilishini va uning qahramonning rivojlanishiga qanday ta'sir ko'rsatishini tahlil qiladi.

Kalit so'zlar: Qahramon nutqi, G.J.Uels, "Korinmas odam", nutqning badiiy funksiyasi, sohalararo tadqiqot, psixologiya, badiiy adabiyot, qahramon rivojlanishi, nutq tahlili.

Kirish:

G.J.Uelsning "Korinmas odam" asari zamonaviy adabiyotda murakkab va chuqur psixologik portretlar yaratishda muhim o'rin tutadi. Asar, o'zining fantastik voqealari bilan birga, insonning ichki dunyosini va ijtimoiy muhit bilan o'zaro munosabatini ko'rsatadigan kutilmagan usullarda yozilgan. Bu asarda nutq, nafaqat kommunikatsiya vositasi, balki qahramonning ichki holati, fikrlash jarayonlari, hatto uning psixologik holatini tasvirlashda muhim rol o'ynaydi. Qahramon nutqi sohalararo tadqiqot obyekti sifatida, nutqni shaxsning ruhiy va ijtimoiy holatiga, uning fikrlash jarayoniga, hatto o'zini anglashga qanday ta'sir qilishi mumkinligini o'rganish maqsadida tahlil qilinadi.

G.J.Uelsning "Korinmas odam" asari, fantastika janriga oid bo'lsa ham, asosan inson ruhiyatining chuqur tahlili bilan ajralib turadi. Asar qahramoni – korinmas odam sifatida

tasvirlangan shaxs, o'z nutqi orqali nafaqat atrofidagi dunyo bilan, balki o'z ichki dunyosi bilan ham aloqaga kirishadi. Nutq, shunday qilib, faqat tashqi muhit bilan o'zaro aloqaning vositasi emas, balki qahramonning ichki dunyosini anglash, uning o'z-o'zini anglash jarayonini ko'rsatadigan vositaga aylanadi.

Qahramonning nutqi asarda bir qator aspektlarda tahlil qilinadi: uning ijtimoiy va psixologik holati, o'ziga bo'lgan qarashlari va o'z-o'zini anglash jarayoni. Uelsning asarida nutq qahramonning ruhi va ongidagi o'zgarishlarni ifodalashda kutilmagan tarzda ishlatilgan. Misol uchun, qahramonning o'zini ko'rmas deb his qilishi, uning nutqida qayta-qayta aks etadi. Ushbu nutqning o'zgarishi qahramonning ruhiy holatini va rivojlanishini ko'rsatadi. Bunda nutq strukturasi va uning badiiy funksiyasi, qahramonning ruhiyatidagi o'zgarishlarni tasvirlashda muhim rol o'ynaydi.

Shuningdek, qahramonning nutqi orqali uning ijtimoiy izolyatsiyasi va atrofdagilar bilan aloqalari ta'sirini ham kuzatish mumkin. Uelsning "Korinmas odam" asarida, qahramon o'z nutqi orqali o'ziga bo'lgan ishonchni yo'qotadi, uning ichki olamida sodir bo'layotgan o'zgarishlar atrofdagi odamlar bilan aloqalarining murakkablashishiga sabab bo'ladi. Nutq, qahramonning his-tuyg'ularini, psixologik holatlarini aks ettirgan holda, asarda o'ziga xos rol o'ynaydi.

Nutqning badiiy asarda qanday ishlatilishi haqida so'z yuritar ekanmiz, qahramon nutqining turli ijtimoiy va psixologik jihatlari, yozuvchi tomonidan qahramonning ichki dunyosini va uning rivojlanishini tasvirlashda qanday vosita sifatida ishlatilgani haqida o'ylash zarur. Nutq faqat o'zaro aloqaning vositasi emas, balki qahramonning o'zgarishi, rivojlanishi va o'zini tushunish jarayonida muhim badiiy vosita sifatida ishlatiladi.

Nutq va uning strukturasi, psixologik nuqtai nazardan qaralganda, qahramonning rivojlanishini, uning o'ziga bo'lgan qarashlari va atrofdagi dunyo bilan o'zaro munosabatlarini aniq ko'rsatadi.

Nutq, shuningdek, asarda ijtimoiy o'zgarishlar va qahramonning o'zgaruvchan fikrlarini tasvirlashda ham ahamiyat kasb etadi. Korinmas odam qahramoni, boshqa odamlar bilan aloqada bo'lganda nutq orqali o'zini ifodalash imkoniyatidan mahrum bo'lsa-da, uning ichki dialoglari va fikrlarini o'z nutqi orqali yaratish orqali uning rivojlanishini ko'ramiz.

Ushbu dialoglar qahramonning psixologik holati va ruhiy holati bilan bog'liq bo'lib, ularning o'zgarishi, nutq orqali tasvirlanadi. G.J.Uelsning "Korinmas odam" asaridagi qahramon nutqi uning ichki dunyosini, ruhiy holatini va atrofdagi olam bilan munosabatlarini tasvirlashda muhim vosita sifatida ishlatilgan. Asar davomida, qahramonning nutqi, u o'zini qanday his qilayotganini, uning ichki iztiroblarini va o'zgarishlarini ifodalashga yordam beradi. Badiiy adabiyotda nutqning roli faqat kommunikatsion vosita sifatida emas, balki psixologik va sotsial holatlarni aks ettiruvchi asar elementidan iborat ekanligi yaqqol ko'rinadi.

Qahramonning nutqi orqali uning psixologik rivojlanishini va o'zini anglash jarayonini tushunish mumkin. Masalan, "korinmas odam" deb atalgan qahramon o'zining ko'rinmasligini hissiyotlari orqali ifodalaydi. Nutqdagi o'zgarishlar va uning ichki dialoglari, qahramonning ruhiy holati, ayniqsa, o'z-o'zini tushunish va atrofdagi insonlar bilan aloqalaridagi to'siqlarni ko'rsatadi. Bu o'zgarishlar asar davomida qahramonning nutqida yoki uning tasvirlarida sezilarli bo'lib boradi.

Qahramonning nutqi asarda markaziy rol o'ynaydi, chunki bu nutq, uning ichki olamining aks etishiga va uning rivojlanish jarayonini tushunishga yordam beradi. Badiiy nutq orqali, qahramonning hissiy dunyosidagi o'zgarishlar, o'ziga bo'lgan qarashlari, tashqi dunyo bilan bog'lanishining ta'siri tasvirlanadi. Nutq bu jarayonlarda muhim vosita sifatida ishlaydi. Nutqdagi o'zgarishlar nafaqat qahramonning ichki dunyosidagi o'zgarishlarni ifodalaydi, balki uning atrofdagi dunyo bilan o'zaro aloqalarida ham muhim rol o'ynaydi.

"Korinmas odam" asarida, qahramon nutqi nafaqat o'ziga bo'lgan ishonchsizlikni, balki o'zining so'zlariga bo'lgan munosabatini ham ko'rsatadi. Nutqda sodir bo'layotgan o'zgarishlar qahramonning ruhiy holatini tasvirlab, uning o'zini anglash jarayonini yoritadi. Nutqdagi o'zgarishlar, qahramonning birinchi marta o'zini ko'rmas deb anglashidan, oxir-oqibat o'zini faqat korinmaslikda emas, balki boshqa odamlar bilan ham aloqasiz, izolyatsiyalangan hayotda ekanligini tushunishga olib keladi. Bu o'zgarishlar orqali qahramonning hissiy va psixologik jihatlari yanada aniqroq ochiladi.

Bundan tashqari, asar davomida nutq nafaqat o'zini ifodalashning vositasi bo'lib qolmaydi, balki qahramonning jamiyat bilan o'zaro munosabati, unga qarshi kurashi va jamiyat

tomonidan cheklanishi bilan bog'liq ijtimoiy masalalarni ham ko'rsatadi. Nutq, atrofdagi odamlar bilan muloqotda bo'lishdagi to'siqlarni va qahramonning atrofidagi dunyoni qabul qilishdagi qiyinchiliklarni aks ettiradi.

Shu tariqa, G.J.Uelsning "Korinmas odam" asarida qahramonning nutqi, uning ichki iztiroblari, o'zini anglash jarayoni va atrofdagi dunyo bilan aloqalari haqida chuqur tahlil qilish imkoniyatini beradi. Nutq orqali qahramonning psixologik rivojlanishi va ichki izlanishlari haqida ma'lumot olish mumkin, bu esa asarni yanada boyitadi va o'ziga xos badiiy voqea sifatida qarashga yordam beradi.

G.J.Uels "Korinmas odam" asarida qahramonning nutqini badiiy asarning markaziy vositasi sifatida ishlatadi. Nutq, qahramonning ichki holatini va fikrlash jarayonini yanada chuqurroq anglashda yordam beradi. Nutqni sohalararo tadqiqot obyekti sifatida qaraganda, bu nafaqat tilshunoslik, balki psixologiya va sotsiologiya sohalarida ham muhim tadqiqot maydonini yaratadi.

Xulosa: G.J.Uelsning "Korinmas odam" asarida qahramon nutqi sohasi badiiy adabiyotda yangi izlanishlar va yondashuvlarni ishlab chiqishda katta ahamiyatga ega. Nutq orqali qahramonning ichki dunyosini, fikrlash jarayonini va psixologik holatini tahlil qilish, adabiyotning sohalararo yondashuvini rivojlantiradi. Nutq, shuningdek, badiiy asar ichida o'zgaruvchan ijtimoiy va psixologik holatlarni tasvirlashda eng muhim vositaga aylanishi mumkin. G.J.Uelsning "Korinmas odam" asari orqali nutqning badiiy va psixologik jihatlarini tahlil qilish, adabiyotshunoslik va boshqa fanlar o'rtasidagi o'zaro bog'lanishni chuqurroq tushunishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Asadova Chekhrangiz. (2023). Preservation of Originality in the Translation of Emotional Sentences in the Speech of the Hero of the Work of Art. Central Asian Journal of Literature, Philosophy and Culture, 4(11), 93-98. Retrieved from <https://cajlp.centralasianstudies.org/index.php/CAJLPC/article/view/1054>
2. Brooks, P. (1984). *Plot o'qish: Dizayn va Niyat*. Harvard University Press.
3. Mullan, J. (2010). *Korinmas odam: Tanqidiy qo'llanma*. Routledge.

4. Makhmudova, J., & Asadova, C. (2024, April). THE GOALS AND OBJECTIVES OF USING GAME ACTIVITIES IN EDUCATION. In Conference Proceedings: Fostering Your Research Spirit (pp. 194-197).

5. Chekhrangiz, A., & Singh, R. (2025). THE USE OF METHODS IN THE TRANSLATION OF LITERARY TEXTS. Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research, 12(01), 401-404.

6. Uels, G.J. (1897). *Korinmas odam*. Heinemann.